

Forfatter: [Hans Mossin]

Titel: Beretning om Agerdyrknings-maaden i Jylland, Holsteen og Lolland. Indsendt til Xet Patriotiske Sælskab i Bergen.

Citation: [Hans Mossin]: "Beretning om Agerdyrknings-maaden i Jylland, Holsteen og Lolland. Indsendt til Xet Patriotiske Sælskab i Bergen.", i [Hans Mossin]: *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 24*, Bergen Hans Mossin, 1773, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-2_024-shoot-workid2_024_003.pdf (tilgået 16. maj 2021)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 24

Ophavsret Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen.](#)

↶

Beretning

om

AgerdyrkningsMaaden

i Jylland, Holsteen og Lolland.

Indsende

↶ til

↶ Det Patriotiske Sælskab

↶ i Bergen.

↶ Bergen, 1773.

↶ Tryk i Mag. Hans Mossins privilegerede Bogtrykkerie.

2

3

↶ I.

↶ Om

↶ Agerdyrkingen i Jylland.

↶ [Agerdyrkingen i Vensyssel] Vi finde forskiællige Agerdyrknings- Maader i Jylland efter Jordens forskiællige Art og Beskaffenhed.

↶ Paa denne Side Liimfiorden f. c. i Venfyssel, eller Aalborgs Stift er Jorden af en anden Art, og denne Behandling anderledes, end i Himmelsyssel paa hin Side Liimfiorden. I Vensyssel mestendeels overalt findes al Sædjord. Det er saadan Jord, som ingensinde ligger ude, eller hviler, og det er en Aarsag, hvorfor den behøver meere, og oftere Giødning, end den, som hviler; og for at blive forsynet dermed, maa de holde saa meget Qvæg,

4

↶ 4 som det er dem mueligt at føde <Binteven over. De, som ikke have Raad at købe, hvad Creature, der kand mangle paa Stalden, tage for Stude-Prangere at føde for Giødningen allene. (Heraf skiønnes best, hvad Skade og Ødelæggelse Qvægsygen foraarfager, hvor den kommer.

↶ [Maaden at forøge Fæe-Møg paa.] Men all den Giødning, en Bond, hvis

↶ Gaavd er paa 6 eller 8 Tønder hart Korn, kand have af 18 eller 12 Hæfte, nogle og 20

↶ Stykker Qvæg smaat og stort, foruden Svin og Faar, er dog aldeles utilstrækkelig, og ikke engang nok til den halve Deel, hvorfor den maa blandes. Hertil betiene de sig meest af Kiær-Jord, som den dertil beqvemteste og beste. Det er et Slags sort Jordmo ret, som Bonden, kalder det, uden mindste Sand-Blanding, næsten af samme Art, fom den, de skiære Torv af; thi den vil og brænde, naar den bliver vel tør, men den er langt fra ikke af ben Haardhed og Fasthed, som Torv-Jorden. Den sorte og bløde Jord i vore Myrer, skal efter mine Tanker være af samme Art. Alle Kiære i Vensyssel ere af dette Slags Jordbund. Enhver Bondebye haver men 1 eller 2 saadanne Kiære af

5

☒ 5 en fierding eller halv Miils Længde- og Bredde, som de bruge til Fæled, eller Græsgang for Creaturene. Af Mangel paa Torv- og Steen bruge de den samme Jord, opskaaren i fiirkantige Stykker, til at lægge Giærder om deres Marker med. Saadanne Giærder, som de kalde Diger, bliver opførte, som en Grund-Muur, næsten til en Mands Høyde. Naar saadant et Stykke-Dige bliver gammelt og vil falde ned, kiøre de det i Møgdyngen, og dermed blander deres Koemøg, hvorpaa de lægge et nyt Stykke i Steden. Saa- danne gamle Diger ansees vel for den beste Jord til Møg-Blanding. Men som samme ikke alle Aar gives, og er desuden utilstrækkelig, maa den største Deel kiøres lige fra Kiæret af hiem i Møgdyngen, 100de Læs@vil næppe forslaae; Og, som de undertiden have temmelig langt at hente det, gaaer det langsomt fra Haanden. Naar deres øvrige Forretninger under dem et lidet Pusterum, tillader Møgdyngen dem intet. Det er, paa den at forbedre og forøge, de maa anvende all den Tid, de have til overs fra at pløye, saae, berge Høe, og indhøste Sæden, indtil Vinteren forbyder dem Udendørs Gierning.

6

☒ 6 [Hvorledes den forøges om Sommeren] Som Giøden om Foraaret bliver ud- ført paa Ageren, og Creaturet er paa Græs

☒ om Sommeren, er der vel ikke meget at blan- de denne Jord med, som føres i Møgdyngen, dog bliver der noget; thi Fæet staaer der inde om Natten. Men det skader ikke, at der ikke bliver just med det samme saa vel blandet; thi naar Qvæget om Vinteren kommer paa Stalden, bliver all dets Giødning kastet oven Paa den ifyldte Jord, som deraf bliver ret giennemtrokken, og om Foraaret bliver begge Deelee, naar de skal læsses paa Vogne for at udkiores, med Flid meleret sammen.

☒ [En anden Maade at forøge Heste-Mør paa.] Denne Jord-Art, som er af en let og varm Natur, skikker sig allerbest til Fæe-Giødningen, som det kaaldeste Slags, og med samme udgiør en meget god Melange.

☒ Derimod duer den intet til Hæste-Møgs Blanding, som er af samme varme Natur, et brændende og fortørrende Slags Giød- ning; dertil bruge de et kaaldere Slags Jord, som de tage i Heederne, som bestaaer af graa- agtig Muld lider sandblandet, hvorpaa voxer kort og smaat Lyng. Nogle blander Hæste- Møget iblandt Fæe-Giødningen f. c. de, hvis Ager ere alle af een Art og Beskaffenhed.

7

☒ 7 Men de, hvis Agre ere af forskiellige Art og lade gjerne begge separerede, og Hæfte-Møgen ofte ublandet; da den er et skikkert Middel til disse uduelige Jord-Arters Forbedring. Der findes Agre, undertiden visse Steder paa Agrene, hvis Jord eller Muld er af en saa fugtig, kaald, tung, og død Natur, at den intet vil bringe frem, ikke engang Græs eller vilde Urter. Paa saadan syg Jord er Hæste- Giøden en fortræffelig Medicin. Dens Varme og Brand giør her en besynderlig god Virkning. Den forommældte Kiære-Jord bruges og med Nytte paa slige Steder. Jeg holder for, at samme, blandet med Hæstemøg ikke kunde være uden ypperlig Virkning paa saadanne Jord-Arter. Bønderne betiene sig og af begge Deelee, men separerede. De kiøre en stor Deel af denne Jord fra Kiæret lige op paa Ageren, og naar den haver faaet et godt Lag, lade de det ligge nogen Tid for at tørres i Solen, siden pløyer den ned i Jorden. Naar det er Tid at saae, giøde de Den temmelig stærk med Hæste-Møg. Ved saadan Behandling kand samme uduelige Jord med Tiden blive en af de beste.

☒ Den røde Sand, som findes paa sine Steder, og duer slet intet, kand man og

8

☒ 8 hielpe ved at give den et dygtig Lag af samme Kiær-Jord, mm her bliver Fæe-bedre, end Hæste- Giødning.

☒ [Hvor heste-Møg er skadelig] Der gives og et Slags Agerland, hvis Art er tverrimod den forhen beskrevne kaalde og døde Jord, den frembringer, hvad

☒ Sæd man byder den, men naar den en føye Tid mangler Regn, lader den sig strax af Soel og Vind forbrænde, og Sæden visne. Her var Hæste-Møg ligesaa skadelig, som Fæe-Møg tienlig til Giødning. Den ommældte kaalde Jord, som de bruge til Hæste-Møgs Blanding, kand og forbedre slige Jord- Arter

☒ [Torv-Ake til Giødning] Torv-Aske er og en skøn ey allene

☒ frugt bargiørende, men og en rensende Giødning. Naar Ukrud vil bemægtige sig en Ager, maa der derved udryddes eller dæmpes. Men naar Ukrud aldeles faaer Overhaand, vil den ved intet Middel lade sig fordrive, uden allene ved at lade Ageren hvile 1 Aar eller 2. Imidlertid tyrer man Creature derpaa, eller tager Høe der af. Det første er det beste for Jorden.

☒ [Et Slags Korn Ukrud.] Der er dog intet ukrud, som jo ved et middel lader sig fordrive, uden allene et

9

✕ 9

✕ Slags, som kaldes Brandenborger, ikke ulige vore Morgenfruer; Bønderne kalde dem onde Urter, et Navn, de ret fortjene; De lade sig ved intet Middel udrydde; Naar man rykker dem op med Roed, bliver der altid siddende et lidet Stykke af Roeden, om ikke større end en Knappenaal, som er nok til at frembringe en nye. Man har forsøgt at lade saadan en Ager hvile dobbelt saa længe, som anden Jord, men til ingen Nytte, saa snart den blev pløyet og faaet, kom de atter for en Dag.

✕ Som de paa ingen Maade lade sig fordrive, lade de sig derimod paa mange, og snart urimelige Maader forplante. Dersom een, skiønt uden Roed, gandske tør og vissen kommer i Møgdyngen, og bliver udført paa Ageren, skal den opvoxte, og om faa Aar ud- breede sig over heele Ageren. End meere, som synes næsten utroelig: Dersom man giver Creature at æde af den Føde, hvor iblandt denne skadelige Urt er, skal deres Giødning allene frembringe den. Bonden indbefatter der- for denne onde Urt iblandt det Onde, som han beder Gud at befrie ham fra, saa ofte han læser sit Fader vor.

10

✕ 10 [Vinter-Rugen den beste] Rug-Sæden i Vensyssel er mestendelen Vaar-Rug; ikke at de jo anseer Vinter-Rugen for den beste, som den og virkelig er, men samme kand ikke trives paa alt for vaade og fugtige Steder. Landet er overalt saa nedrigt og siidt, at Vinteren ofte sætter største Dee- len af deres Ager-Land under Vand, som forraadner og aldeles bortager Sæden. Dog hvor Landet bærer lider høyt, og er befriet fra Oversvømmelse, saae de Vinter-Rug med større Fordel end Vaar-Rug. Jorden frembringer vel ikke meere af det eene, end det andet Slags Rug, men Vinter-Rugen er dog i alle Henseende bedre. Og som den er haardere og fastere i Kiærnen, indsvinder den mindre, end Vaar-Rugen.

✕ [Orden i hvilken Sæden saaes] I Vensyssel saaes kun 3 Slags Sæd, nemlig, Rug, Byg og Havre. Man giøder til Byg; næste Aar efter saaes Rug, 3die Aar Blandings-Korn, Rug og Havre sammen, som Bonden bruger til Brød, og 4de Aar Havre. Bonden haver derfor sin Jord afdeelt i 4re Deele, hvoraf een Deel bærer Byg, en anden Rug, den 3die Blanding, og saa videre, og deri maa og kand der ingen Confusion komme.

11

✕ 11 [Tiden til hver Slags Sæd.] Vinter-Rugen bliver gjerne saaet sidst i Septemb. Paa sine Steder saaes den vel og sildigere; men efter almindelig Mening bør den saaes saa tilig, at den kand komme, men ikke over et halv Qvarter over Jorden inden Vinteren. Strax om Foraaret, saa snart Frosten i eller Vandet paa Jorden tillader at forarbryde samme, bliver Vaar-

✕ Rugen saaet. Herpaa føres Giøden ud paa den Jord, som skal saaes med Byg-Sæden, som Aaret tilforn bar Havre, som sidste Sæd efter Giødningen. Som den all Sæde-Jord faaer ingen Hvile, som før er mældt, maa den i det mindste hver 4de Aar have Giøde.

✕ Naar nu all Giøden er udført paa Marken, bliver den jævnt udspreddet, og Jorden pløyet.

✕ Maa ladet den saaledes ligge nogen Tid. Imidlertid saaes Blanding og Havre. Med dette Arbeyde haver man ikke længe været klar, før det synes Tid til at faae Byg. Man haver da allerede seet Begyndelsen af May.

✕ Den giødede Jord bliver da atter pløyet, og derpaa Byget saaet.

✕ Aarsagen, hvorfor Bonden, der lader sin Jord ingen Hvile, er denne: Det kand ikke nægtes, at Jorden jo kunde være vel tient

12

✕ 21 med Hvile undertiden. Men ingen Bonde haver mere Jord, end han alle Aar kand behøve, og vel overkomme at dyrke. (Saadan Mangel af Hvile maa erstattes med overflødig Giødning, som før er erindret.) Desuden behøver han intet af sin Ager-Jord til Græsning for Creaturet, som deraf haver nok om Sommeren i forberørte Kiære og Udmarker. Paa Enge til Høe-slæt haves heller ikke nogen Mangel, som Viiser, naar en Bonde kand [Maaden at fore paa Jylland] avle 60, 80, undertiden 100 Læs Høe. All

✕ denne Høe er for Hæstene og Faarene allene.

✕ Fæe-Creaturet maa nøyes med bar Halm. De første 8te Dage efter, at en Koe har baa- ret, faarr hun lidet Høe iblandt Halmen, ellers aldrig. Saadan slet Føde uagtet tvivler jeg paa, at en Roe der i Landet giver mindre Mælk efter Proportion end een af vores. Det er sandt! deres Halm er bedre, fordi det er meere Græs-blandet. Hæfte-Foder er Høe med Rug, eller Havre, eller HalmHakkelse iblandet. Høe med lidet smaat Lyng-blandet, er Faarenes Føde.

⌘ [Agerdyrknings maaden i Wiborg Stifte] Paa hiin Side Liimfiorden, i Wi- borgs Stift er Agerdyrknings- Maaden en gandske anden. Man finder der ingen all

13

⌘ 13

⌘ Sæde-Jord. En 3die Deel eller mere maa vex- elviis alle Aar hvile, hvoraf følger, at Bon- den maa saae saa meget desmeere Ager-Land. Saa fornøden, som denne Hvile er for Jorden, som uden samme lidet eller intet ville bære, saa u-undgiængelig er den for Crearurets Skyld, som have ingen anden Græsning. Jorden arbejder i 6 Aar og hviler i 4re. Derfor haver Bonden sin Jord afdeelt i 10 lige Dele, af hvilke de 6 bestanding ere i Brug og de 3 stedse hvile, men alt vexelviis. Og som der hvert Aar bliver et Stykke, som lægges ud til Hvile, s. c. som haver arbejdet sine 6 Aar. Som der da bestandig ere 4re saa- danne, bliver der og et andet, som just faaer hviler sine 4re Aar, at optage til Brug. Det Stykke, som saaledes optages, bliver giødet til, og saaet med Byg, næste Aar med Rug, som de kalde første Kiærv-Rug, 3die Aar og med Rug, som kaldes anden Kiærv, 4de Aar paa de fleste Steder ligeledes, som kaldes tredie Kiærv-Rug, 5te Aar med Blanding, og 6 Aar med Havre. Hermed dette Stykke gaaer til Hvile, for at give Plads for et andet udhviit Stykke. Inddelingen er saaledes: at 2de af disse Stykker aldrig bærer et Slags paa een Tid; naar et Stykke

14

⌘ 14 bærer Byg, bære det 2dat Stykke første Kiærv-Rug, der 3die anden Kiærv og videre indtil Havren, som den sidste Sæd.

⌘ [Hvormeget de forøge Giødning.] Giødningens Behandling, eller Maaden, paa hvilken de giøde Jorden er en gangske egen, som jeg ingen anden Steds haver seet. De føre deres Giødning paa Agern ublandet. Det eneste, de vide at forøge deres Mygdynge med, er gammelt Tag af Hufene. Alle Bøndernes Huse i Jylland ere takte med Halm-Tag. Naar samme bliver gammelt, og ikke længere kand holde Vand ude, føre de det i Møgdynge, og lægge nyt i Steden. Saadant gammelt Tag, raadner iblandt anden Møg, er en meget god Giøde, men den falder ikke alle Aar. Jorden faaer derfor kun lidet Giøde, men samme er godt; og den Jord, som hviler, og allerhelst, naar der imidlertid græsses Creature paa samme, kand nøyes med meget mindre Giøde, end den som idelig bruges.

⌘ [Maaden at giøde Jorden paa.] Maaden, paa hvilken de giøde Jor den, er vel en besynderlig, men, som Erfa- renhed har lært, en meget god Maade. Saa- snart de have indhøstet, begynde de at giøde

15

⌘ 15

⌘ den Jord som næstfølgende Aar skal tages op til Brug, paa følgende Maade: De pleye 2de Furer midt paa Rygen af Ageren, ved Siden af, af hvilke de lægger Giøden i smaa Hobe omtrent saaledes:

⌘ Af 1 Læs kand de lægge saadanne 4re eller 5, og imellem hver er henved 5 eller 6 Alen. Med den oppløuede Jord dække de dem gandske tæt til. Jo haardere og fastere de sammenklappe Mulden om dem med Skovle, som de der til bruge, jo bedre er det. Disse smaa Hobe kalde de Rager. De lade disse Rager saaledes ligge Vinteren over indtil om Foraaret Saasnart Frostene er borte, og Vand her er ikke til Hinder; udsprede de disse Hobe jævnt over Ageren, og derpaa pløye den, og lade den saaledes ligge, indtil der er Tid at saae Byg. Imidlertid saaes Blandings-Korn og Havre. Rugen er saaet; thi Rug-Sæden er Vinter-Rug overalt.

⌘ [Maaden at saae paa.] Naar det er Tid at saae Byg, som dem synes at være først i May, bliver den giødede, og engang pløuede Jord endnu een- gang pløyet, og Byget saaet; Naar samme er vel harvet i Jorden, bliver den trumlet.

⌘ Saadan Trumlen haver sin Nytte i adskillige

16

⌘ 16 Henseender: Der bliver altid nogle Klumper tilbage af den haarde og sammentraadte hvilte Jord, som altid undgaae Harven, uden at lade sig tvære. Disse bliver alle under Trum- len knusede. Men den største Nytte, som Trumlen fører med sig, er at den trumlede Jord holder bedre Vædske og Fugtighed hos sig, end den løse. Og dette er Aarsagen, hvorfor de i Vensyssel ogsaa trumle deres bløde all Sæde-Jord, som er aldeles befrier for Klimpe. Det er derfor Bygen allene og ingen anden Sæd, som behøver Trumlen, fordi dens Sæde: Tid falder ind paa den varmeste og tørreste Tid af Aaret. Det hendes derfor ofte, at, naar Tørke indfalder, før Bygen kommer op. Jorden, fornemmelig, hvor den er leret, bliver saa bunden, at Sæden umuelig kand bryde igiennem, eller komme op af Jorden, hvorfore de maa atter lade Harven gaae over den.

⌘ [Fæedrift] Creaturet har paa de 4re Stykker, som ligger ud til Hvile, meget god Græsgang om Sommeren;

thi Ager-Græs er meget bedre, end Kiær-Græs. Og som de have 4re Stykker at skifte med, kand de altid have fuldt op. Af den Aarsag, at medens Crea-

17

☒ 17

☒ turet paa et, har Græsset Tid til at voxe paa et andet Stykke. Creatures Føde om Vinteren er den samme, som i Vensyssel, med den Forskiæl, at, som de have mindre Høe, faaer Hæstene meere Halm-Hakkelse iblandt. Faarene slet intet Høe, men maa føde sig paa Hederne baade Vinter og Som-

☒ mer. Naar Jorden om Vinteren er bedæk-

☒ ket med Snee, bliver de hentet hjem, men Føden bliver den samme, nemlig Lyng.

☒ II.

☒ Beretning om Agerdyrkningen

☒ i Holsteen.

☒ [Den Orden, i hvilken Sæden saaes i Holsteen.] Den danske Holsteenske Agerdyrkning er i visse Maader forskiællig fra den Jyd- ske. Jordens Hvile og Brug er ligesom den nyelig beskrevne, nemlig Hvile i 4re og Brug i

☒ 6 Aar. Der er heller ingen anden Græsgang

☒ for Creaturet om Sommeren, end den til Hvile udlagde Ager-Jord, ikke engang He-

☒ der, saa at alle Creaturene lige indtil Faarene maa tyres paa Ageren. Man skal neppe fin-

18

☒ 18

☒ de nogensteds saa megen Jord, man kand sidde paa, uden det jo er anvendt til nogen nyttig Brug. Det er paa Alsøe i Holsteen jeg haver været , et lidet Land, hvis Lige i Godhed jeg aldrig haver seet. Hvad som helst af Sæd, som voxer i Norden, man vil byde Jorden, skal den frembringe i Overflø-dig dighed, Hvede allene undtagen, som synes underligt, men maaskee dette Slags Sæd er I endnu ikke prøvet, eller i det mindste ikke ret behandlet.

☒ [Boghvede-Sæden] I den Jord, som optages til Brug, saaes Boghvede uden nogen Giødning. Den udhvilte Jord bliver opbrudt om Efteraaret sildig, eller om Foraarer, saa tillig Ploven kand komme i Jorden. Den bliver saaledes liggende til Bygsæd-Tiden, da man atter pløyer den, og saaer Byghveden deri. En Sæd, som, naar den ikke af Kulde eller alt for stor Tyrke bliver forknyttet, voxer meget yppig og i saadan Mangfoldighed, at mere kand ikke faae Rum paa Jorden. Denne Jord bliver, saa snart Kornet er indhøstet, giødet. Man veed her hverken at forøge Giødningen i Møgdyngen, eller at gjøre Rager paa Ageren. Den reene Giødning bliver

19

☒ 19

☒ udføre paa Ageren, og naar det er Tid at saae Rug; thi man giøder her til Rug, bliver den først udsprede, Jorden pløyet og Rugen saaet. De vide her intet af Vaar-Rug lige saa lidet, som alle andre Steder, hvor jeg haver været, Vensyssel allene undtagen.

☒ Første Aar efter Giødningen saaes anden Kiærv-Rug, andet Aaret efter Byg, tredie Aaret Erter, fierde Aaret Havre, hvormed Jorden haver udtient sine 6 Aar, og bliver udlagt til Hvile.

☒ [Naar Klæver-Frøe bliver saae, og dets Brug.] Tilligemed Havren, blandet iblandt Havren, saaes Klæver, et Slags overmaa- de godt Hæste-Foder, endnu bedre end Hav- re. Denne Klæver kommer ikke ret vidt første Aaret; thi den bliver af Havren fortrykt, staaende gandsse tyk og tet paa Bunden, som best kand sees, naar Havren bliver afmeyet.

☒ Men andet Aaret voxer til 1 Alens Høyde i saa stor Overflødigdhed, som kand rummes paa Jorden. Dette Aar bliver det afslaget til Vinter-Foder. Men Aaret efter og siden fremdeles, saalænge Jorden hviler, bliver det til Græsning for Creaturene om Sommeren.

☒ [Hør Avlingen.] Hør og Humle voxer og der i Landet. Den Jord, hvori Hør skal voxe, man temme-

⌘ | >

20

⌘ 20 lig vel gjødes. De avle ikke meere deraf, end de selv forarbeyde, men samme er ikke lidet; thi Qvindfolkets meeste Arbeyde baade Vin- ter og Sommer er Spinden og Væven, og bliver der nogle Skibsladninger Lærret imellem Aar og Dag bragte baade til Norge og andre Stæder fra Synderborg, som alt er forarbeydet paa Als.

⌘ III.

⌘ Beretning om Agerdykningen

⌘ i Lolland.

⌘ [Hvede saaes i Lolland] Den Lollandske Agerdyrkning kommer den Holsteenske temmelig nær. Jordens Arbeydes og Hviles Tid er den samme, Giødningen er den samme. Her er allene nogen Forskiæl paa Sæden. Boghvede saaes ikke der, men i dens Sted Hvede, som saaes samme Tid, som Vinter-Rugen i den hvilte og til Brug optagne gjødede Jord, ligesom den Alsiske Rug. Jorden maa pløyes trede Gange til Hvede, og tvende til de fleeste af de andre Slags Sæd. Deraf har Bonden

21

⌘ 21

⌘ det Ordsprog: at Lollands Pløyning og Hel- vedes Pine faaer aldrig Ende. Rug vil ikke vel trives der i Landet. Aarsagen dertil er skiult. Da Landet ellers frembringer all anden Slags Sæd, og Jorden er af den allerbeste Art. Det er meget faa Bønder, som avle saa megen Rug, som de selv forbruge.

⌘ Den største Deel maa købe det meste, og mange all deres Rug; thi, som Hveden kommer meget bedre fort end Rugen, finde Bonden best sin Regning ved at lægge Vind paa det første Slags, allerhelst, da han i gode Tider kand faae 2 Tønder Rug for, hvad 1 Tønde Hvede giver ham.

⌘ [Bønner og Vikker] Lollands øvrige Sæd er Byg, Erter baade graae og hvide, Bønner, Vikker, Havre, hvormed Jorden gaaer til Hvile.

⌘ Bønner bruge vel Bønderne ligesom Erter; men de ere særdeles gode til at gjøde Svin med. Det er ikke alle Steder de vil voxe, men hvor de voxe, som er fornemmelig paa siide og fugtige Steder, bære de mange Fold Frugt. Vikker ere et Slags smaae Erter, som bruges til Hæste-Foder, hvortil de ere endnu bedre end Havre. Creatures Føde

⌘ Vinter og Sommer, er mestedelen den sam-

22

⌘ 22

⌘ me, som paa Als, allene med den Forskiæl, at paa sine Steder i Lolland have de Udmarker til Creatures Græsning om Sommeren. De avle og lidet meere Høe til Hæste og Faar. For Resten kand de Alsiske Klæver sættes lige imod de Lollandske Vikker, som begge ere overmande god Føde for Hæste.